

MAJANDUSTEATED

KONJUNKTUURINSTITUUDI VALJAANNE
ILMUB KORD NÄDALAS

Toimetused, tel. 430-23. Pliskopi 2.
Tallinn, tel. 468-24. TALLINN, Toom-Rüütli 10.

Tellimishind aastas Kr. 5.—
ühes kuukirjaga „Konjunktur“ Kr. 12.—

Üksiknumber 15 senti.

KONJUNKTUURINSTITUUDI DIREKTOR
JA VASTUTAV TOIMETAJA
A. FULLERITS

TOIMETAJA A. TOOMS

Majandussektsooni juhataja J. Jansson
Põllumajandussektsooni juhataja J. Kurkus
Sektsooni nõukogu esimees dr. E. Terasmäe

Nr. 31

Tallinn, 6. augustil 1940

VI aastakäik

SISU:

	Lk.	Lk.
PÕLLUMAJANDUS		
Elusloomade hinnad laatadel	489	
Tõoviljakuse ja tõõjõu kokkuhoiu tõus NSV Liidu kolhoosides	491	
PÕLLUMAJANDUSSAADUSTE TURUD		
Võiturg	493	
Peekoniturg	493	
Tapaloomade- ja lihaturg	493	
Toornahkade turg	494	
Kanamunaturg	494	
Piimaturg	494	
Teraviljaturg	495	
Linaturg	495	
Aedviljaturg	496	
Kalaturg	496	
VALISMAA MAJANDUSTEATMEID		
Loomakasvatuse Ungaris	497	
INFORMATSIOONI OSA		
Eesti Panga nädalaaruanne	498	
VALISMINISTEERIUMI VALISKAUBANDUSE OSAKONNA TEATED		
Majandusjuhi autoriteedi tugevdamine NSV Liidus	499	
Klaasist riie NSVL-us	499	
Parkainete tõõstuse asutamine Lätis	500	
Islandi heeringate puudumine rootsi turul	500	
Ühingu asutamine väliskaubanduslikeks kompen- satsioonitehinguiks Rootsis	500	

PÕLLUMAJANDUS

ELUSLOOMADE HINNAD LAATADEL.

Elusloomade hinnad laatadel viimaseil aastail on näidanud üldiselt tõusu. Mainitud tõus on ilmne m. a. I poolel, mil võrreldes eelmise aastaga tõusid tunduvalt peagu kõigi loomaliikide hinnad.

Tingitud loomasöödasaaagi ikaldusest suurenes loomade pakkumine aasta II poolel ja oldi sunnitud söötade puudusel vähendama karju. Hinnad seetõttu langesid hooajaliselt suurenenud pakkumise tõttu sügislaatadel märgatavalt. Kuna söõtmisoludest tingitult toimus karja tunduvalt vähendamine sügisel, siis k. a. I poolel oli loomade pakkumine laatadel õige tagasihoidlik.

Hinnad kuude kestes on tõusnud püsivalt, arvatud välja hobused, kellede hind peale

põllutõõdele asumist mais ja juunis näitas tavalist langust.

Hindade tõus oli sedavõrd jõuline, et juunis ületasid kõigi loomaliikide hinnad m. a. samaaegseid hindu. Seejuures peab märkima, et hinnatõus ei ole teinud suuri hüppeid, vaid oli kuude kestes järjekindel ja võrdlemisi ühtlane.

Hobuste hind näitas aasta algul tõusu ja saavutas kõrgeima taseme aprillis, mil headest hobustest maksti 432 kr. ja keskmistest 262 kr., milline hind on m. a. samaaegsest hinnast 14% madalam. Järgnevail kuul esines hinnas langus ja paremad hobused maksusid mais 425 kr. ja juunis 422 kr. Keskmise headusega hobused maksusid mainitud kuuldest vastavalt 246 kr. ja 238 kr.

Toodust ilmneb, et neil kuul esinenud hinnalangus on võrdlemisi väike. Eelmisel aastal samal ajal hinnalangus oli palju tunduavam, mistõttu hobuste hind k. a. juunis ületas ka m. a. taseme.

Paremad hobused maksusid juunis 15,0% ja keskmised 12,8% m. a.-st kõrgemat hinda. Aasta I poolal olid hobuste hinnad 6 kuu keskmiselt e. a.-st madalamad. Nii maksusid paremad hobused 405 kr. m. a. 459 kr. vastu, s. o. 11,8% ja keskmised 245 kr. m. a. 282 kr. vastu, s. o. 13,1% vähem.

Veiste pakkumine aasta I poole laatal oli väike ja hinnad näitasid püsivat tõusu. Tunduvam on hinnatõus headel lüpsilehmadel. Juunis tõusis heade lüpsilehmade hind mai 125 kr.-lt 134 kr.-le, s. o. 7,2%.

Üldse tõusis hind jaan.-juunini 49% ja oli m. a. juuni hinnast kõrgem 20%.

Keskmise headusega lüpsilehmad maksusid aprillis ja mais ühtlaselt 88 kr. ning juunis 90 kr. Juuni hind on aasta algusest tõusnud 28% ja ületab m. a. samaaegset hinda 9,7%. Aasta I poole hind, mis oli paremail lüpsilehmadel 110 kr. ja keskmisil 83 kr., on m. a.-st, mis oli vastavalt 115 kr. ja 88 kr., madalam. Lüpsilehmade hinnatase juunis oli aga kõrgeim, mida on üldse makstud peale 1930. a.

Lihaloomadade hinnad on tõusnud pidevalt. Härjad ja pullid maksusid mais 114 kr. ja juunis 117 kr. m. a. 105 kr. ja 101 kr. vastu. Juuni hind ületab aasta algul makstud hinda 23,1% ja m. a. samaaegset hinda 15,8%. Kuna aasta I veerandil maksusid härjad-pullid tunduvalt madalamat hinda kui aasta varem, jääb nende I poolaasta hind, mis oli 106 kr., m. a.-st 4,5% madalamaks. Lihalehmade hind, mis kolmel eelmisel kuul püsis ühtlasel tasemel, tõusis juunis eelmise kuu 85 kr.-lt 89 kr.-le, s. o. 4,7%. M. a. juunis maksusid lihalehmad 71 kr. ja k. a. jaanuaris 75 kr. Aasta I poole hind 83 kr.-ga on m. a.-st veidi kõrgem.

Mullikad maksusid mais 61 kr. ja juunis 63 kr. Hinnad on näidanud pidevat tõusu, kusjuures juuni hind ületab jaan. 13 kr. ja m. a. samaaegse hinna 11 kr.

Vasikate hind püsis aasta I poolal võrdlemisi ühtlasel tasemel. Juunis tõusis hind mai 11,8 kr.-lt 12,9 kr.-le, s. o. 9,3%. M. a.

mais maksusid vasikad 9,0 kr. ja juunis 9,8 kr. Aasta I poolal maksusid vasikad keskmiselt 12,0 kr. m. a. 9,6 kr. vastu, s. a. 25,0% enam.

Lambad maksusid aasta I poolal kõrgemat hinda kui m. a. ja 6 kuu keskmine hind oli 14,4 kr. m. a. 12,8 kr. vastu, s. o. 12,5% enam. Lammaste hind ületas e. a. hinna kõigil kuul. Mais maksti lammastest 14,6 kr. ja juunis 16,2 kr., hinnatõus seega 11,0%. Juuni hind on m. a.-st kõrgem 30,6%. Lambaid on kevad-laatal üldiselt müügil vähe, mistõttu nende hinnad ületavad tunduvalt aasta II poole hindu.

Põrsaste hinnatõus on olnud pidev ja ületab m. a. hindu tunduvalt. Kuni 6 näd. vanused põrsad maksusid mais 15,2 kr. ja juunis 18,3 kr., tõus seega 3,1 kr. M. a. hinnast oli juuni hind kõrgem 4,4 kr. ehk 31,7%. Põrsad 6—10 näd. vanused maksusid mais 20,0 kr. ja juunis 23,8 kr. Juuni hind ületab eelmise kuu seega 19,0% ja on m. a. samaaegsest tasemest kõrgem 35,2%.

Esimese poolaasta keskmiselt maksusid kuni 6 näd. vanused põrsad 14,3 kr. m. a. 12,2 kr. vastu ja 6—10 näd. vanused 18,3 kr. m. a. 15,6 kr. vastu. Seega ületasid põrsaste hinnad m. a. hinna 17%.

Kokkuvõttes võib tähendada, et elusloomade hinnad laatal näidates aasta I poolal tõusu ületasid juunis m. a. samaaegseid hindu hobustel 14%, parematel lüpsilehmadel 20%, lihaloomadeliikide järgi 16—25% ja vasikail, lammastel ning põrsastel üle 30%. Hobuste ja veiste hinnad 6 kuu keskmiselt jäid m. a. madalamaks, kuna vasikate, lammaste ja põrsaste hinnad kujunesid kõrgemaks.

Hindade kujunemise ja nõudmise-pakkumise jälgimiseks juulis toome üksikute laatal andmeid ja võrdleme neid m. a. samaaegsetega. Selgituseks olgu öeldud, et m. a. juulis hobuste hind näitas tõusu, kuna teiste loomade hinnad peale põrsaste näitasid suurenenud pakkumise tagajärjel langust.

Valga laatal 1. VII oli loomade pakkumise poolest vaikne, kusjuures nõudmine oli pakkumisega tasakaalus ja hinnad püsisid laatal kestel ühtlastena. Hobuseid oli laatal vähem kui m. a. ja maksusid ka pisut odavamalt hinda. Hobustest maksti headuse järgi 90—390 kr. Veiseid oli toodud laatal

38. Parematest lüpsilehmadest maksti keskmiselt 130 kr. m. a. 100 kr. vastu ja keskmise headusega lüpsi- ja lihalehmadest 100 kr. m. a. 80 kr. vastu.

Tunduvalt kõrgemad olid ka vasikate hinnad ja maksusid keskmiselt 15 kr. m. a. 10 kr. vastu. Lambad maksusid 15 kr. m. a. 14 kr. vastu, põrsad kuni 6 näd. vanad maksusid 18 kr. ja 6—10 näd. vanused 25 kr., kuna aasta tagasi olid põrsaste hinnad vanuse järgi 13 kr. ja 18 kr. Põrsaid oli laadal vähem kui aasta tagasi ja maksusid ka kõrgemat hinda.

Tapetud sigadel raskusega 80—165 kg kujunes kg hinnaks keskmiselt 1,06 kr. m. a. 0,73 kr. vastu.

Lihula laadale 1. VII oli toodud loomi müügile võrdlemisi rohkesti. Müügil oli hobuseid 30, kusjuures keskmise headusega hobustest maksti 250 kr. ja paremaid 300 kr. Veiseid oli müügil 83. Parematest lüpsilehmadest maksti 90 kr. ja keskmistest peamiselt 70 kr.

Vasikad maksusid 10—20 kr. ja põrsad vanuse järgi 15—25 kr. tk. Põrsaid oli müügil rohkesti ja laada lõpupoole hinnad lange sid.

Tartu ja anilaat 4. VII kujunes hobuste pakkumise poolest elavaks, kuna teiste loomade pakkumine käesoleva aastaaja kohta oli keskmine. Hobuseid oli toodud müügile 75 ja paremaid hobustest maksti 380 kr. ja keskmistest 250 kr. M. a. oli müügil 45 hobust ning paremad hobused maksusid 450 kr. ning keskmised 300 kr.

Veiseid oli laadal tunduvalt vähem kui aasta varem. Nii oli lüpsilehmi müügil 30 ja lihaleloomi 75; m. a. oli lüpsilehmi 150 ning lihaleloomi 190. Parematest lüpsilehmadest maksti keskmiselt 140 kr. m. a. 90 kr. vastu ja keskmistest 100 kr. m. a. 75 kr. vastu. Härgadest-pullidest maksti 160 kr., lihalehmadest 85 kr. ning mullikatest 65 kr. M. a. olid hinnad vastavalt 100 kr., 60 kr. ja 40 kr. Vasikad maksusid keskmiselt 20 kr. ja lambad 18 kr., milline hind on m. a.-st tunduvalt kõrgem.

Põrsaid oli laadal tunduvalt vähem tavalisest ja maksusid ka kõrget hinda. Kuni 6 näd. vanustest põrsastest maksti 18 kr. m. a. 12 kr. vastu ja 6—10 näd. vanustest 28 kr. m. a. 20 kr. vastu. Tapetud, nuumatud sigadest raskusega 80—165 kg. maksti sea viisi ostes kg. keskmiselt 1,13 kr. m. a. 0,75 kr. vastu. Ülesostjaid laadal oli rohkesti.

Tarvastu laadal 10. VII oli toodud loomi rohkem müügile kui aasta varem. Nii oli müügil 13 hobust, 60 lüpsilehma, 135 lihaveist, 20 vasikat, 30 lammast ja 100 põrsast. M. a. oli samal laadal 6 hobust, 65 lüpsilehma, 35 lihaveist, 12 vasikat, 15 lammast ja 32 põrsast.

Hinnad olid häil hobustel 400 kr. ja keskmistel 300 kr. Lüpsilehmade hind oli peagu m. a. tasemel, kuna lihaveistest maksti kõrgemat hinda kui aasta varem. Vasikad maksusid 15 kr. m. a. 10 kr. vastu.

Kuni 6 näd. vanustest põrsastest maksti keskmiselt 20 kr. m. a. 17 kr. vastu ja 6—10 näd. vanustest põrsastest maksti 30 kr. millist hinda võib pidada haruldaselt kõrgeks.

TÖÖVILJAKUSE JA TÖÖJÕU KOKKUHOIU TÕUS NSV LIIDU KOLHOOSIDES.

Kolhooside loomisega NSV Liidus algas uus ajajärk põllumajandusliku tootmise arendamise alal. Väikemaapidamised ühendati suurmaapidamisteks, kogu tootmine viidi plaanimajanduse süsteemi. Tootmise korrastuse alal rakendati paremad tootmisviisid ja tööde teostamiseks arendati tööde massilist mehhaniseerimist. Selle tulemusena põllumajandustoodang on näidanud kiiret tõusu, ühtlasi on saavutatud inimtööjõu alal suurt kokkuhoidu. Järgnevas toome mõningaid võrdlusandmeid

inimtööjõu kulu kohta kolhoosides 1937. a. ja 1933. a. ning üksik-talumajapidamiste kohta 1922—25. a.*)

Vastavate uurimuste andmeil kulutati üksik-talumajapidamistes 1924—26. a. keskm. teravilja ha kohta inimtööjõudu 20,82 tööpäeva. Kolhoosides kulutati teravilja ha koh-

*) Andmed on võetud ajakirjast „Осцилляционные сельское хозяйство“ nr. 7 — 1939. Andmed ei käi mitte kõigi kolhooside kohta, vaid need on valitud iseloomulikumatest piirkondadest.

ta inimtööjõudu 1933. a. 12,30 ja 1937. a. 10,55 tööpäeva. Neist andmeist nähtub, et teravilja kasvatamisel kolhoosides kulutati inimtööjõudu vähem võrreldes üksik-talumajapidamistega 1933. a. — 1,7 ja 1937. a. — 2 korda. Iga ha kohta on inimtööjõudu hoiutud kokku kolhoosides võrreldes üksik-talumajapidamistega 1933. a. — 8,52 ja 1937. a. — 10,27 tööpäeva. Kui arvestada seda kokkuhoidu kogu teraviljapindala kohta, teeb see määratu suured kokkuhoisummad. Kulutatud 100 inimtööpäeva kohta saadi teraviljasaaki üksik-talumajapidamistes 1922—25. a. — 31,1 kv., kolhoosides 1933. a. — 57,8 kv. ja 1937. a. — 98,0 kv.

Toodud andmed iseloomustavad tööviljakuse tõusu teraviljakasvatuse alal. Töövilkakus on tõusnud ka teiste kultuuride alal. Näiteks päevalille kasvatusel inimtööjõukulu on vähenenud kolhoosides 2,4 korda ja seetõttu päevalilleseemnesaak on tõusnud sama võrra kulutatud inimtööpäeva kohta. Lina kultuuri alal on inimtööjõukulu vähenenud 1,4 korda. Seejuures lina kasvatamisel on kolhoosides umbrohu hävitamisele kulutatud nüüd enam tööjõudu, kui varem üksik-talumajapidamistes. Kartulikasvatamisel on inimtööjõukulu kolhoosides vähendatud 1,3 korda ja sama võrra on tõusnud saak tööpäeva kohta.

Töövilkakuse tõusu kolhoosides põhjustas peamiselt tööde massiline mehhaniseerimine.

Riigi poolt on varustatud kolhoose traktoritega, kombainidega ja paljude teiste uueaaja masinriistadega. Neil aladel, kus on võimalik mehhaniseerida enam, on ka inimtööjõukulu vähendamine suurem. Näiteks teraviljakasvatuse eriti lõunamaades võimaldab täielikult mehhaniseerida, kuna lina ja kartuli juures ei ole see niivõrd praegu veel teostatav ja seetõttu teraviljakasvatusel on inimtööjõukulu vähendamine suurem, kui linal ja kartulil.

Nelja aasta kestel (1933 kuni 1937) kasvavad traktorite pargi võimsus 3,7 korda ja kombainide — 10 korda. 1938. a. töötas kolhooside väljadel 394 000 traktorit ja 127 500 kombaini.

Viimase kahe viisaastaku kestel teostatud põllutööde mehhaniseerimise tulemusena on võimaldunud hoida kokku hiigelsuurt inimtööjõu hulka põllumajanduses. Neid tulemusi

võib võtta kui tööjõu kokkuhoidu, mis on saavutatud masintraktorite jaamadest poolt sooritatud tööde arvel. Vastavate uurimuseasutuste poolt on tehtud arvestused selle kohta, kui palju kulub inimtööjõudu mitmesuguste tööde sooritamisel masin-traktorite jaamadest poolt, üksik-talumajapidamistes, siis hobusega ja käsitsi töötades kolhoosides.

Inimtööjõukulu tööpäevades ühe ha kohta.

	Masintraktorite jaamadest tööl 1937. a.	Üksik-talumajapi- damistes 1922.—25. a.	Hobusega ja käsitsi töötades kolhoosides 1937. a.
Kevadine künd	0.40	2.42	1.81
Suvevilja külv	0.19	1.79	0.69
Juurvilja (vahede) harimine	0.15	8.68	5.93
Koristamine kombainiga	0.43	14.16	10.65
Koristamine viljakorista- mismasinatoga	2.08	6.27	3.20
Linakitkumine (ühes sidumisega)	6.27	18.98	13.25
Kesa künd ja künd talivilja alla	0.94	2.31	2.25
Talivilja külv	0.17	1.89	1.06
Viljapeksmine	3.50	6.91	7.30

Masin-traktorite jaamadest traktorite poolt tehtud tööde peale arvestati inimtööjõukulu 1937. a. 220,8 milj. tööpäevale. Kui sama tööd oleks sooritatud kolhoosides hobusega ja käsitsi oleks kulunud seks 1070,6 milj. tööpäeva ehk ligemale 5 korda rohkem, kui aga oleks sooritatud need üksik-talumajapidamiste töönormide järgi, oleks kulunud seks 1505,8 milj. tööpäeva ehk ligemale 7 korda rohkem.

Põllutööde mehhaniseerimise tulemusena 1937. a. hoiti kokku 1285 milj. tööpäeva. Üksnes kombainidega viljakoristamisel kolhoosides hoiti kokku 451 milj. inimtööpäeva, mis tähendab inimtööjõu tarve vähenemist viljakoristamise ajal 7,5 milj. inimese võrra. Järgnevalt iga kombain asendas vähemalt 75 töötajat.

Eeltoodust nähtub, et põllumajanduse mehhaniseerimine kolhoosides on võimaldanud suurt inimtööjõu kokkuhoidu, tõstes ühtlasi ka töövilkakust.

PÖLLUMAJANDUSSAADUSTE TURUD

VOITURG.

Võiturul ei ole ilmnenud muudatust, mistõttu meie eksportvõihinnaks noteeriti endine hind, s. o. 208 s. kg. franko saatejaam. Noteeritud hind on kehtiv 29. VII — 4. VIII s. a. sissetulnud või kohta. Tendents kindel.

Nagu kontrolljaama sissetulnud võikogusest nähtub, püsib võitoodang endiselt tunduvalt madalamal tasemel kui m. a. Nii oli kontrolljaama sissetulnud võikogus juulis 31 419,5 tünni m. a. sama kuu 41 311 tünni vastu, s. o. üle 10 000 tünni ehk 25% madalam. K. a. I seitsme kuu jooksul on kontrolljaama sissetulnud võikogus 130 152 tünni m.

a. sama aja: 139 597 tünni vastu, olles seega 32% võrra väiksem. Seega on võitoodang viimastel kuudel näidanud siiski suhtelist paranemist, võrreldes k. a. aasta esimeste kuudega.

M. n. maksus või siseturul s. kg:

Talinnas	lauavõi 215—221, köögivõi 195—210
Tartus	„ 215—221, „ 200—210
Viljandis.	„ 220 „ 200—213
Valgas	„ 215 „ 200
Pärnus	„ 221 „ 200—210
Rakveres	„ 220 „ 200—215
Narvas	„ 215—221 „ 200—205

PEEKONITURG.

Peekon- ja elussigadeturul püsib tendents endiselt kindel. Sigade turustamine on suvisel ajal läinud tunduvalt tagasi. Sigade vähesuse põhjuseks peetakse tühiselt m. a. loomatoidu nõrka saaki, mistõttu sigade pidamine tekitab põllupidajatele raskusi ja teiseks on maal praegu kiire heina- ja viljakoristamisaeg, mis pärast talupidajad ei rutta sigade müügiga.

5. VIII— 11. VIII maksavad „Eesti Liha-

eksporti“ ühistapamajad põllupidajatele peekonsigade I sordi eest tapakaaluga 60—72 kg 116 senti kg, kuna teiste sortide ja tapakaalude eest makstakse siseturu hinda.

Elussigade hindadeks noteeriti 5. VIII—11. VIII s. a.: sead raskusega kuni 120 kg 84 s. eluskaalu-kg, raskusega 121—160 kg — 88 s. eluskaalu-kg ja raskusega üle 160 kg — 88 s. eluskaalu-kg.

TAPALOOMADE- JA LIHATURG.

Tapaloomade ja lihaturul näitasid tapaveiste hinnad nädala algul tõusu, kuid nädala II poolel nõrgenesid kauba rohkusest tingituna uuesti ja nädala keskmiselt märgiti nõrgemate lehmade juures isegi 2 s. langus liha kg-lt. Teiste kaubasortide juures oli pakkumine tagasihoidlik. Nädala keskmiselt paranes lambalihahind 5 s. võrra liha kg-lt. Sea- ja vasikalihahinnad jäid püsima. Tendents eelolevaks nädalaks veise- ja lambalihale selgusetu, sea- ja vasikalihale püsiv. Nädala keskmiselt maksusid:

Suured pullid: rammusad 66—69 s. ja keskmised 63—66 s. kg; eluskaalu järgi 40—43 s. kg.

Väiksemad pullid: rammusad 63—66 s., keskmised 60—63 s. ja lahjad 58—60 s. kg; eluskaalu järgi 33—36—40 s. kg.

Lehmad ja härjad: nuumatud 70—78 s., rammusad 58—60 s., keskmised 47—

58 s., lahjad 40—46 s. ja praak 38—40 s. kg; eluskaalu järgi alates lahjadest 22—32—40—46 s. kg.

Mullikad: nuumatud 70—78 s., rammusad 63—66 s., keskmised 60—63 s. ja lahjad 47—52 s. kg; eluskaalu järgi 26—35—40—46 s. kg.

Vasikad tapetult ühes nahaga, nuumatud 80—90 s., rammusad 75—80 s., keskmised 65—75 s. ja lahjad 60—65 s. kg; eluskaaluga 42—50—59—65 s. kg.

Lambad tapetult ilma nahata, rammusad 82—85 s., keskmised 80—87 s. ja lahjad 70—80 s. kg; eluskaaluga 40—43—45 s. kg.

Sead tapetult ühes pea-jalgadega noored peekonkaalulised ja lihased 115—118 s. kg; rasvasead 118—120 s. kg ja vanad emised 103—108 s. kg; eluskaalu järgi noored ja lihasead 87 s. ning rasvasead 88 s. kg.

TOORNAHKADE TURG.

Toornahkadeturul on seisund endiselt stabiilne. Hinnad püsivad juba kauemat aega samal tasemel. Tendents kõigi nahaliikide juures püsib kindlana arvatud välja vasikanahad, millede tendents selgusetu. 2. VIII s. a. noteeriti Börsikomitee juures toornahkade hindadeks franko vastuvõtupunkt 5. VIII — 11. VIII s. a.

Veisenahead, värsked I sort pulli- 120 s. kg, lehma- ja mullikanahad 100 s. kg, II sort pulli- 108 s. kg, lehma- ja mullikanahad 90 s. kg ning praaknahad 75 s. kg; soolatud nahad I sort pulli- 143 s. kg, lehma- ja mullikanahad 120 s. kg, II sort pulli- 129 s. kg, lehma- ja mullikanahad 108 s. kg ning praaknahad 90 s. kg. Tendents kindel.

Vasikanahad, I sort kõik kuivad,

värsked raskusega ikuni 3,0 kr. 5.— tk, II sort raskusega üle 3,0 kg ühe kg hind kr. 1.65 ning III sort praaknahad kr. 3.25 tk. Tendents selgusetu.

Lambanahead, I sort OJ kr. 6.— tk, II sort J kr. 5.— tk, III sort L kr. 4.— tk, IV sort K kr. 3.— tk ja V sort praaknahad kr. 1.50 tk. Tendents kindel.

Hobusenahead, sabata ja lahkata, I sort soolatud 17 kg ja üle ning värsked 20 kg ja üle kr. 16.— tk., II sort soolatud nahad 10—17 kg ning värsked 12—20 kg kr. 11.— tk. ja III sort soolatud nahad raskusega alla 10 kg ja värsked alla 12 kg ning kõik praaknahad kr. 6.— tk. Tendents kindel.

KANAMUNATURG.

Välisurult saadavad kanamunade hinnad jäid m. n. püsima. Vastavalt sellele noteeriti meie eksportmunadehinnaks endine hind, s. o. 113 s. kg franko kogumispunkt. Siseturumunade hinnaks noteeriti samuti endine hind, s. o. 90 s. kg franko kogumispunkt.

Siseturul maksusid m. n. kanamunad s. paar:

Tallinnas	11—14	Pärnus	13—14
Viljandis	12—14	Rakveres	12—13
Valgas	14—15	Narvas	15

PIIMATURG.

Piimahinnad püsivad. Piimahindade noteerimiskomisjoni koosolekul Börsikomitee ruumes Tallinnas 5. augustil s. a. noteeriti Tallinna toodavale lahtisele piimale endised hinnad s. o. I valiku rõõskpiim müügil piimakauplustele 13—14 senti liiter ja müügil piimatööstustele 12—13 senti liiter, II valiku rõõskpiim müügil piimakauplustele 11—12 senti liiter ja müügil piimatööstustele 10—11 senti liiter. Nõudmine piima järele püsib heana.

Piimahinnad on käesoleva aasta I poolaastal olnud stabiilsed. Stabiilsena on püsitud ka või hind. Turgude avardumisega ei ole langust karta.

Karjasööda oludest on aga käesolev aasta karjamajandusele jällegi raskustega seotud. Kevadine kuivusperiood hävitas põldheina saagi ja ühtlasi pidurdas kaua aega rohukasvu, nii et suve esimesel poolel oli karjatamisega tõsisemid raskusi. Kohati põldheina ei niidetud

ki, vaid karjatati, et pääseda üle perioodist, kus vikki ei olnud kasutada ja kus samal ajal ka olevad karjatamispiindalad olid paljad. Ka praegu, kus karjatamine peaks toimuma heinaädalatel, on endiselt raskusi — mineraalmaal kuivuses hävinud põldheinaädalad on väga viletsad. Juulikuu sademed ei ole suutnud siin olukorda nimetamisväärselt parandada. Parem on olukord kultuurrohumaadel ja madalamatel looduslikkudel karja- ja heinamaadel. Raskus karjasootmisel ilmneb kujukalt toodangu vähesuses ja elavas kariloomade müügis, mis eelmiste aastatega võrreldes osutub varajaselt intensiivseks. Põllutöoministeriumi alalisel elustapaloomade ja loomaliaturul on pakkumine viimastel päevadel elav — 150—200 looma päevas. Äpardunud heinasaagi tõttu hakatakse vähendama väiksema piimatoodanguga loomi, et päästa karja paremikku. Vastavates asutustes on karjasööda küsimus täies ulatuses kaalumisele

võetud piimakarja hoidmiseks. Karjasööda küsimus tahetakse lahendada radikaalselt nii jõusööda, kui ka koresööda osas, mispärast loomade müügiga ei ole põhjust ülearu kiirustada. Tavaliselt karja vähendamine on toimunud alles sügiskuudel.

Väikemüügil linnades on piimahind püsinud samuti muudatusteta ja m. n. maksus piim piimakauplustes senti liiter:

	I valik		II valik	
	pudelites	lahtiselt	pudelites	lahtiselt
Tallinnas	18—20	—	15—17	13—14
Tartus	19	15—16	—	13
Narvas	15	—	—	11
Rakveres	16	—	—	11
Valgas	16	—	—	12
Viljandis	16	—	—	12—13
Pärnus	18	—	14	13

TERAVILJATURG.

Sisemaa linnade turgudel on väikne teraviljaga kauplemises. Talundipidajaid-teraviljamüüjaid leidub turul vähe, kuna praegu on maal kiire heina- ja viljakoristamisaeg.

Riigi Viljasalv müüb oma ladudest rukist ja nisu endiste hindadega, s. o. rukist 17 s. kg ja nisu 23 s. kg.

Üksikuil turgudel maksusid jaotimüügil teraviljad ja jahud m. n. lõpul sent. kg:

	Rukis	Nisu	Oder	Kaer	Rukki- jahu	Nisu- jahu
	Tallinnas	20	28	18	17	20
Tartus	17	22	16	16	18	30
Narvas	20	27	18	20	20	32
Rakveres	16	21	14	15	20	30
Valgas	18	25	17	15	18	28
Pärnus	17	21	16	18	20	28

LINATURG.

Kuna käesoleva linakaubandushooaja kestel oli linahind küllalt kõrge, müüsid talupidajad oma linatagavara õigeaegselt ja linakaubanduses suudeti kevadeks küllalt vara suuveaheajale minna üle.

M. a. saagist jäi küll osa lina leotamata, mis niidid selle suve kestel leotatakse, kuid linaharimiseks ei ole kellelgi suvel põllutööde kiirel hooajal aega ja turule jõuab seegi osa alles sügisel ühes uue saagiga.

Linakasvupind on tugevasti tõusnud võrreldes m. a-ga. Linapõldusid on näha palju enam kui mõõdunud aastal ja enamasti kõik talud on oma linapõlde suurendanud.

Kevadel kardatud küllviseemne puudus ei saanud siiski takistuseks linakasvatuse laiendamisele, kuna linaküllviseemne väljavedu ei antud vabaks, vaid lubati viia välja ainult ülejääke omatarvidusest.

Linapõldude seis üle riigi ei ole mitte ühtlame. Linapõldude seis on tänavu tingitud miinimumis olevast tegurist, s. o. sademete rohkusest.

Piirkondades, kus sademeid on külluses,

leiame väga häid linapõlde, kuna aga sademetevaeseis piirkonnis linapõllud näitavad kohati kurba piilti. Lääne-Eestis — Viljandi-, Pärnu-, Lääne- ja osalt Järva- ja Valgamaal on linapõldude seis hea ja lina on praegu veel tugevas kasvuhooes. Mõõdunud nädala tugevate vihmahoogude mõjul on lina küll kohati lamandumud, kuid suurt kahju sellest ei ole karta, kuna niidid on jälle ilmastiik püua-seks muutunud.

Hoopis kehvemad on linapõllud Tartu-, Võru- ja Petserimaal, kuna neis maakonnis vihma on sadanud vähem ja sademete jaotus ei ole mitte ühtlane. Ainult üksikuid häid linapõlde näeb selles piirkonnas. Enamasti on linakasv kordine, kuna lina ei ole tärganud ühtlaselt ja osa seemet idanes alles hiljem kui tuli vihma.

Umbrohupuhtad aga on linapõllud igal pool. Ainult harva näeb lina väga kahjuliku lina-kirburohtu. Lina-õustet ei ole märgata peagu sugugi. Kõige enam näeb piimohakat, kuna see on sügavajuureline taim ja selle kasvu ei suuda takistada pöud.

AEDVILJATURG.

Köögiviljade pakkumine on suurenenud ning hinnad on veidi langenud võrreldes e. n-ga. Nii on rohkesti müügil peakapsast, millest nõuti 30—35 s. kg e. n. 35—40 s. vastu. Peedi kg maksus 25—30 s., seega hind langeb 10—15 s. võrreldes e. n-ga. Köögiviljade hind Tallinna turul on praegu üldiselt veidi kõrgem kui m. a. samal ajal, kuid siin ei ole põhjuseks köögiviljade äpardumine või kasvupindalade vähenemine vaid vabamaa köögiviljad jõuavad veidi hiljem turule kui eelmisel aastal, sest k. a. jahe kevadilmastik takistas vabasse maasse külvatud köögiviljade kasvu. Tõenäoliselt on käesoleval aastal köögiviljade kasvupindala tublisti suurenenud, mis on tingitud puuviljasaagi vähenemisest ning kevadel tehtud propagandast köögivilja kasvatamise kasuks. Eelnimetatud asjaolu kinnitab veel suuremaist seemnekauplusist saadud andmed, mille järele suurenes k. a. kevadel köögiviljaseemnete müük. Ligi-kandseil andmeil müüdi k. a. kevadel rohkem kui m. a. kapsaseemet 30—35%, porgandimet 25—35% ja aedpeediseemet 25—30%. Juuli lõpul sadanud vihm aitas omakorda suurendada saagilootusi.

Tomatihind on püsinud tükki aega peagu ühel tasemel, näidates viimasel nädalal väikest tõusu. See on tingitud asjaolust, et vabas maas kasvanud tomatid ei ole veel valminud. Viimased võivad ilmuda turule augusti lõpupoole, seega eeloleva nädala jooksul tomati hinnas kõrgenemist ei ole oodata.

Kurke on turul endiselt rikkalikult ning hind püsib eelmise nädala tasemel. Üksikuist suuremaist kurkidest nõuti kuni 15 s. tk. kuid konservimiseks parajad kurgid maksuvad 13—20 s. 10 tk., millised toodi peamiselt Petseri- ja Pärnumaalt kurgikasvatusrajoonest.

Aedmarjade pakkumine on tagasihoidlik, tingituna möödunud külma talve kahjustusist marjaaias, seetõttu on ka aedmarjade hinnad kõrged. Kui m. a. umbes samal ajal müüdi punaseid sõstraid 15 s. kg, maksuvad need tänavu 40—45 s. kg. Veel suurem vahe on karusmarjadel ja vaarikail, millised m. a. maksusid 25—50 s. kg, k. a. aga 100—160 s. kilo.

Maasikate hooaeg on möödas ning neid on veel müügil õige vähe. Nõuti kuni 300 s. kg. Endiselt on rikkalikult müügil mustikaid, mille hind püsib e. n. tasemel.

Aedsaaduste hinnad noteeriti 2. VIII: mustad sõstrad I valik eksportkõlblikud kolmveerand valminud, kõvad, vabad marjakobarate vartest ja teistest lisanditest franko kokkuostukoht pakkimiskuludeta 60 s. kg. Tendents kindel.

Mustikad franko kokkuostukoht pakkimiskuludeta 30 s. kg. Tendents püsiv.

Kurgid konservimiseks franko kokkuostukoht 12 s. kg. Tendents püsiv.

Tallinna turul maksusid 5. VIII:

	s. kg		s. kg
Aedmaasikad	300'	Salat	40—50
Vabarnad	130—160	Spinat	40
Karusmarjad	100—160	Kartul	10—12
Punane sõstar	40—45	Hernekaunad	45—50
Mustsõstar	80—90	Aedoakaunad	50—60
Valge sõstar	45—50		s. tk.
Mustikad	40—45	Lillkapsas	10—70
Soomurakad	170	Kurgid	3—15
Tomatid	250—300	Kurgid, petseri	1,8—2,0
Sibulad	35—40	Kurgid, hapendat.	2—5
Peakapsas	30—35		s. kimp
Kaalikas	30	Redis	7—10
Peet	25—30	Roheline sibul	3—7
Porgand	30—35		

KALATURG.

Möödunud nädala kalakaubanduses valitses keskmine elavus. Tähtsama väljaveo kaubana esines endiselt roogitud tursk ja angerjas, kuna siseturul peale tursa ja angerja oli rahuldaval kogusel ahvenat, haugi, räbbist ja lesta.

Tursk tuli Harju rannikult. Kalureile maksti rookimata tursa eest rannikul 9—10

snt., Tallinna kalasadamas — rookimata 10—12 snt. ja roogitud 14—18 snt. kg.

Angerjakalastus toimub Pärnu lahes ja väinades. Toodangus esineb peamiselt paigaangerjas (kollane), millest maksti püügikohal 160 s. kg, paiguti maksti, kui koos kollasega esines ka rändangerjas, 170 snt. kg.

Tallinna turul müüdi paigaangerjat 180—

200 snt. kg, rändangerjat I valikus 240—250 snt kg.

Sisevete kalastusest tuli müügile mõned kogused siiga ja rääbigist, mille eest nõuti Tallinna, turul siiaast 100 snt., Tartu turul 60—100 snt. kg, räabis Tallinnas 70—80 snt kg ja Tartus 50—60 snt. kg. Merivete siiga müüdi valiku järgi Tallinnas 140—200 s. kg.

Lõhet ja meriforelli müügil vähe.

Räimi tuleb müügile väikesel kogusel ainult Kolga lahest. Tallinna turul räimed müügil 45—50 snt. kg. Kilutoodangus on märgata väikest paranemist.

Tallinna sadama kaudu tuleb kilu müügile peagu iga päev. Kalasadamas maksti 80—85 snt. kg. Pealeselle oli ka koormates müügil kilu. Tallinna turul nõuti kilust 80—100 s. kg.

Rahuldaval kogusel oli müügil lesti kohalikust rannatoodangust ja kaugemalt. Müügihind väikesel viisil väärtuse ja valiku järgi 30—45 snt. kg.

Kalahindade noteerimiskomisjoni koosolekul 5. VIII 40. noteeriti:

Angerjas, elus eksportkõiblik: a) paigaangerjas (kollane) 160 snt. kg. fr. rannik, b) rändangerjas (must-valge) 190 snt. kg. fr. rannik.

Koha, värske, eksportkõiblik, franko rannik: a) alates 1 kg — 3 kg 95 snt kg,

Tähtsamate kalaliikide turuhinnad s. kg.

	Tallinn 3./VIII	Tartu 3./VIII
Lõhi, värske	250—350	—
Meriforell "	150—200	—
Angerjas "	180—250	—
Siig "	100—200	60—100
Koha I valik, värske	120—140	80—120
" II valik "	100—120	—
Haug värske	80—100	40—70
Ahven "	30—50	20—35
Latik "	50—70	30—60
Linask "	60—70	—
Särg "	—	20—25
Vimb. "	40—60	30—35
Räabis "	70—80	50—60
Räim "	45—50	—
Kilu "	80—100	—
Tursk "	15—20	—
" lõigatud	25—35	—
Lest "	35—45	—

b) alates 38 sm pikkusest kuni 1 kg raskuseni 70 snt. kg.

Haug, värske eksportkõiblik, franko rannik: a) valik 0,5 — 3 kg, merehaug 64 snt., järvehaug 63 snt. kg.

Tursk, verest tühjakslastud: a) rookimata, kaal alates 1 kg-st — 9 s. kg, b) roogitud, ilma peata, kaal alates 650 gr 16 snt. kg franko rannik.

Tendents kõikidel kalaliikidel kindel.

VÄLISMAA MAJANDUSTEATMEID

LOOMAKASVATUS UNGARIS.

Ungari kliima ei ole küllalt sobiv rohu- kasvuks ja söödatootmiseks, mistõttu ka loomapidamine on suuressti mõjustatud sööda- baasist. Rohumaade pindala on põllumajandusmaast 21%, mis on võrreldes karjakasvatusmaadega väike. Põllukasvatuses on toot- teraviljul valdav osatähtsus. Viimaseil aastail on söödataimede kasvatuses märgata tõusutendentsi.

Loomade arv Ungaris 1939. a. (suuren- datud Ungari) oli: veiseid 2 380 000, hobuseid 939 000, sigu 3 886 000 ja lambaid 1 868 000 tk.

Tähtsamaid loomapidamisharusid on vei- sekasvatus. 78% veistest on kõrgeväärtuslik tõug: Ungari kirjukari, mis saadud simmen- tali karja ja ungari stepikarja ristsugutisel

12% karjast on ungari stepikari, mis on kohalik kari, keskmiselt 1,33 m kõrge, 480 kg raske, halli värvi, tugeva kehaga, hästi- arenenud sarvedega, vastupidav ja kohane- nud stepioludele. Kasustatakse tööloomana, kuid ka liha- ja piimaloomaks. Simmentali karja puhasaretis on toodud Ungarisse m. sajandi II poolel ja omab praegu hea piima- jõudlusvõime. Ungari kirjukari, 1,35 m kõrge 550 kg raske, punakirjut värvust, on esijoo- nes piimakari. 20 000 kontrollitud lehma lüps- id keskmiselt 3500 kg piima 3,71% rasvaga aastas. Eluhooldamatusse on kantud 132 lehma, kellede aastapiimatoodang oli üle 8000 kg.

Piimakarjapidamine on kontsentreerunud

Transdanubiasse ja uuestiliidetud Ülem-Ungaris, kus pidamisolud on soodsamad. Piimamajandusarengus on Ungari ees teisist Kagu-Euroopa maist, kuigi Ungari põllumajanduses on piimamajanduse osatähtsus võrdlemisi madal ja moodustab brutosissetulekust vaid 8% (1934), Saksas oli 23%.

Ungarist veetakse võid välja riikliku kontrolli all. 1937. a. eksporditi võid 60%. Sisemine võitarvitus on võrdlemisi väike, kuna selle asemel kasutatakse searasva. Aastast piimatoodangut arvestatakse 1,8 milj. kg-le — inimesele langeb seega 160 kg., Saksas 369 kg.

Ungaris on seapidamiseks paremad kliimalised ja majanduslikud tingimused. Ungaris on seapekk ja -rasv peatoitaineid. Mais ja oder kasvavad hästi ja on peamiselt nuumsöödad. Kartul, juurvili ja kliid on seasöödana juhuslikud. Kuigi on juhitud tähelepanu kõrgeväärtuslikele jõusöötaidele on praegu ekstensiivne seapidamine laialdase levikuga. Seakarjamaiks on suured kasutamata põllud. Metsakarjamaad kaotavad viimasel ajal praktilise tähtsusega, kuna niidid kasutatakse intensiivsema käitisevormi juures ristiku- ja lutsernipõlde söödamaadena. Sigade tõuline koostis on viimase 10-ne aasta jooksul tugevasti muutunud. Ungari oma bakonyeri ja szalontaeri siga on andmas

ruumi Serbia mangaliča seale. Tapakaal on hästinuumatud sigadel 80% eluskaalust (e. k. 160—170 kg). Inglise lihaseatõugudel on seal edu, kus leidub piimatallitusjätteid ja jõusööti. Eelistatud on inglissead suhkruvabrikuis ja suuris mõisus. Suure valge inglissea võidukäiku on pidurdanud nõrk vastupidavus, söödavalik ja kontinentaalne kliima. Tähtsamaid seakasvatuspirkondi on Budapesti ümbruses, kuhu on asutatud suuri tapamaju 15 000—25 000 seale. Sead ja sealihasaadused on tähtsamaid väljaveoaineid Ungaris. 1939. a. oli sealihasaaduste väljaveo osatähtsus 14% üldväljaveost.

Lambakasvatus on peamiselt villatootmiseks. Lammaste arv vähenes majanduskriisi ajal $\frac{1}{3}$ võrra, mis aga viimaseil aastail on tehtud tasa. 12 000 tonnist villatarvidusest suudab sisemaa rahuldada poole. Lambapidamise arendamiseks valitsus kohustas 1935. a. tekstiiltööstusi ostma kogu sisemaa villa tunduvalt kõrgemate hindadega kui välismaa turgudel. Ligi 90% lammastest kuulub merinotõugu.

Linnukasvatus on näidanud viimasel aastakümnel jõulist arengut. 1934. a. oli kanu 28 719 000 tk., parte 3 139 000 tk., hanesid 4 726 000 ja kalkuneid 761 000 tk. Suurem osa kanadest on ungari maatõugu.

INFORMATSIIONI OSA

EESTI PANGA NÄDALAARUANNE.

AKTIVA

31. juulil 1940. a.

PASSIVA

1. Kattevara:		1. Põhikapital	5 000 000,—
kuld: rahas ja kangides ning		2. Tagavarakapital	1 478 758,84
välisraha (\$ 59)	47 931 437,07	3. Eritagavarakapital	4 122 865,94
2. Vaheüraha	858 928,08	4. Jooksvad kohustused:	
3. Sisevekslid:		a) pangatõhed liikvel	88 492 075,—
kaubavekslid	20 375 720,13	b) jooksvad arved:	
põllumajanduslikud	2 834 241,20	valitsuse	18 029 877,81
metsatööstuslikud	14 175,—	pankade	9 267 722,24
4. Laenuid:		teised	5 987 234,42
valitsusele	—	5. Muud passivad	25 308 878,25
teistele *)	34 175 322,65		
5. Kinnis- ja vallasvara	8 457 931,85		
6. Muud aktivad	48 034 601,02		
	<u>152 682 407,—</u>		<u>152 682 407,—</u>

Kattevara vahekord jooksvate kohustustega: 41,04%

*) Selles summas Vab. Val. poolt garanteeritud laene Kr. 701 115,57

JUHATUS.

murduv. Moodsele klaasikiintööstusele pandi aga alus 1914—18 maailmasõja aastail, mil paljude toorainete puudus sundis pöörama erilist tähelepanu klaasitööstusele, kuna klaasitööstuse peamist toorainet — hiiva — leidub peagu kõikjal. Mitme-aastaste katsete tulemusena saavutati Ameerikas konveieri meetodi klaasikiu tootmiseks. Klaas sulatatakse sajatonniliselt elektriühjades. Väikeses niirekises ahjust väljavoolavad sulaklaasi joad lõhutakse kuumaga auruga ja õhu jõuga äärmiselt peeneiks kiududeks. Valge vati sarnane mass sadestub konveieri lindil. Selline klaasvilt on leidnud laialdast tarvitamist, ta on väga vähese soojuse läbilaskevõimega; ja see-

ga heaks isolatsiooniks vahendiks külmutusmajade ja isotermiliste vagunite ehitamisel. Samuti on klaasvilt väga häälekindel ja seega hinnatav seal, kus on nagu näiteks raadio-stuudiodes, vajalik isolatsioon välisääreite vastu.

Kuid peale vildi valmistatakse klaasikiududest ka riid. Sel alal on saavutatud häid mihuslikke tulemusi Moskva, Klaasi Instituudis. Klaasilõngast kootud riie on vastupidavam kui riie siidist, puuvillast või villast; klaasist riie ei põle ega mädane. Seepärast võib ennustada temale suurt tulevikku.

LÄTL.

Parkainete tööstuse asutamine Lätis.

Parkainete tarvituse rahuldamiseks otustati Lätis asutada parkainete tööstus. Toorainetena parkainete valmistamiseks ka-

vatsetakse kasutada kuuse-, männi- ja paju-koort.

ROOTSI.

Islandi heeringate puudumine rootsi turul.

Kuna rootsi kalurite soov kalastada Islandi vetes ei ole leidnud tunnustamist ei Saksa ega ka Briti poolt, siis ei ole väljavaateid selleks, et käesoleval aastal võiks Rootsi tu-

rule tulla Islandi heeringaid. Arvestatakse heeringate sissevedu Norrast, kuid ka Norra kalurite väljavaateid kalastamiseks Islandi vetes ei peeta paljutootavaks.

Ühingu asutamine väliskaubanduslikeks kompensatsioonitehinguiks Rootsis.

Eksportühingu kui ka muude tähtsamate eksportorganisatsioonide ning paljude suur-ettevõtete algatusel asutati Stokholmis Rootsi väliskaubanduse kompensatsiooni a/s. Selle aktsiaseltsi ülesandeks on ühendada rootsi kaupade väljaveedu välismaiste kaupade sisseveoga Rootsi juhtudel, kus see on tarvilik vastuväärtuse kättesaamise kindlustamiseks välismaale müüdivate rootsi kaupade eest. Seltsi juhatus kavatsetakse koostada 13 liikmest, kusjuures juhatuses oleksid esindatud rauakontor, tselluloosühing, paberitootjate

ühing, puidukauba väljaveoühing, elektritööstuse ühing, keemiatööstuse kontor, masinatööstuse ühing, kooperatiivühing, hulgikaupmeeste ühing, põllumeeste ühing ja kaubanduskoda. Juhatusel liikmete arvu võidakse suurendada; 17-le, kui see osutub vajalikuks, veel mõningaile organisatsioonidele esinduse võimaldamiseks juhatuses. Seltsi aktsiakapital on esialgu määratud kindlaks 20 000 kr.; pealeselle kavatsetakse hankida eraldi veel vajalik tegevuskapital.